

מעקב פסיקה

ת"צ (כלכלית) 63128-10-18 מעין פלטר נ' קרון הגשמה בע"מ (פורסם בנבו, 08.04.2019); ערכאה: המחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי תל אביב-יפו, מפי כב' השופטת רות רוני.

בית-המשפט המחוזי (המחלקה הכלכלית), מפי כב' השופטת רות רוני, קבע כי אין לקבל את הבקשה לתיקון בקשה לאישור תובענה ייצוגית, והשית על המבקשת הוצאות בסכום של 5,000 ש"ח.

עניינה של בקשת האישור בטענה כי המשיבה 1 (קרון הגשמה בע"מ) לא הציגה תסקיף כאשר הציעה ומכרה ניירות-ערך למשקיעים בניגוד להוראות חוק ניירות ערך. באופן זה, המשיבה 1 חמקה מהצגה מלאה של המידע, ואף הציגה בפני המשקיעים מידע מטעה וחלקי שיש בו כדי הונאה ותרמית. להלן תיאור התנהלות ההליך בקצרה, כדי להמחיש את התנהגות המבקשת במסגרת הבקשה לאישור: הבקשה לאישור הוגשה בתאריך 25.10.2018. בטרם הוגשה התשובה לבקשת האישור, המבקשת מסרה "הודעת עדכון" בה נמסרו דיווחי משקיעים אשר הגיעו אליה לאחר הגשת הבקשה לאישור, שבעקבותיהם נודע על פרויקטים נוספים בהם פעלה המשיבה 1 שלא כדין. בנוסף, הוגשו מטעמה שלוש בקשות להוספת תצהיר, חמש בקשות להוספת ראיות, שתי בקשות לצירוף חוות-דעת, בקשה לגילוי מסמכים ובקשה לצירוף מבקשים במקומה. זאת, במהלך פרק זמן של פחות משישה חודשים.

במסגרת ההחלטה נפסק, כי כל אחת מהבקשות שהוגשו ע"י המבקשת הינה בקשה לתיקון בקשת האישור. זאת, בהתאם לתקנה 2 לתקנות תובענות ייצוגיות,¹ המורה כי על הבקשה לאישור תביעה ייצוגית לכלול את כל טיעוני בעל הדין, כולל אסמכתאות ביחס לכל הנושאים האמורים בתקנה, וכן ביחס לעובדות המקימות את עילת התביעה והוראות הדין הרלוונטיות. בית המשפט הסיק מהאמור, כי כל שינוי או תיקון ביחס לכל אלה מהווה תיקון של הבקשה לאישור. זאת ועוד, כל שינוי או תיקון, ובכלל זה הוספת תצהיר, הוספת מבקש או הוספת ראיה, מזכים את הצד שכנגד להתייחס אליו במסגרת תשובה מתוקנת לבקשה לאישור.

כב' השופטת רוני קבעה, כי המבקשת לא פעלה כמצופה ממנה עובר להגשת הבקשה לאישור, ולא קיימה את החובות המוטלות על המבקש לייצג קבוצה גדולה של תובעים במסגרת תביעה בסכום משמעותי. המבקשת שגתה בכך שלא פעלה להשגת מלוא החומר הנדרש כדי להגיש בקשה מלאה מלכתחילה: היה עליה לנסות לאתר משקיעים נוספים טרם הגשת הבקשה לאישור; למעט מסמך אחד, היה ניתן לאתר את המסמכים בשקידה סבירה לפני הגשת הבקשה; היה עליה לפעול בכל האמצעים העומדים לרשותה על-מנת להשיג את המימון הדרוש לצירוף חוות-דעת מומחה, ולא לקוות כי המימון יגיע לאחר-מכן.

אחר הדברים האלה, עברה כב' השופטת לבחינת האינטרסים השונים של הצדדים: האינטרס של המבקשת הינו להביא במסגרת הדיון בבקשה את מכלול העובדות והראיות העומדות לרשותה, אולם, לקביעת בית-המשפט, אינטרס זה אינו כבד משקל. האינטרס של המשיבים והאינטרס הציבורי של מערכת בתי-המשפט דומים – המשיבים נדרשו להגיב לכל הבקשות לתיקון בקשת

¹ תקנה 2 לתקנות תובענות ייצוגיות תשי"ע – 2010 (להלן: "תקנות תובענות ייצוגיות").

האישור שהמבקשת הגישה וכן להגיש תגובה מפורטת לבקשה המקורית, שבעולה מעמדתה הנוכחית של המבקשת איננה הבקשה המעודכנת והמתוקנת. בית-המשפט נדרש לעיין ולהתייחס למכלול רב של בקשות מטעם המבקשת (הבקשה המקורית וכל בקשות התיקון), לתגובות להן, וליתן בהן החלטות. כך, בוזבו זמן שיפוטי יקר. לבסוף, עומד **אינטרס הקבוצה**, כי ההליך יתקיים. נקבע כי על אף שביהמ"ש צריך לקחת בחשבון את אינטרס הציבור בניהול תובענות ייצוגיות מוצדקות, אין הדבר מחייב כי ביהמ"ש ייעתר לבקשה זו, ויאפשר למבקשת, חרף מחדליה, להגיש את הבקשה המתוקנת בהליך הנוכחי. זאת מפני, שקבלתה תעביר מסר בעייתי למגישי בקשות אישור עתידיים, כי ניתן להגיש בקשות חסרות מבלי למצות את הדרכים האפשריות לבירור כל העובדות הנדרשות כדי להגיש בקשה מלאה ובשלה. תובעים מייצגים יתרשלו באופן הייצוג שלהם תוך הנחה שבית-המשפט ינהג כלפיהם תמיד ביחס סלחני כדי לא לפגוע באינטרסים של הקבוצה. הדבר כשלעצמו יוביל לפגיעה בחברים בקבוצות עתידיות שיהיו מיוצגים על-ידם.

כב' השופטת רונן הוסיפה וציינה, כי הותרת הבקשה ללא תיקון עלולה להביא לכך שלא ניתן יהיה לקבלה ומדובר בפגיעה שעלולה להיות משמעותית עבור חברי הקבוצה. ברם, עומד מנגד האינטרס הציבורי הרחב, לפיו יש לתמרץ מבקשים עתידיים להגיש בקשות בשלות, תוך מיצוי כל האמצעים העומדים לרשותם בטרם הגשת הבקשה כדי לעשות כן. לפיכך, לסברתה, הפגיעה בקבוצה תוכל להצטמצם בצורה משמעותית אם המבקשת תחזור בה מבקשת האישור. כך, הבקשה תימחק בלי לפגוע בזכותם של מי מהמשקיעים האחרים לפנות לבית-המשפט בבקשה חדשה: תיתכן הגשת בקשה חדשה, אשר תכיל טענות ממוקדות ואת החומר הרלוונטי המצוי. כמו-כן, המבקשת תוכל במסגרת זו לפעול כמייצגת משקיעים אחרים, ולא להיות מבקשת ובאת-כוח הקבוצה בו זמנית, דבר בעייתי כשלעצמו. המבקשת פעלה בהתאם להצעת ביהמ"ש, אך ביקשה כי תינתן לבקשה החדשה והמתוקנת, שצפויה להיות מוגשת מטעמה, עדיפות על פני בקשות אישור אפשריות אחרות. בהחלטה שניתנה ביום 22.5.19², כב' השופטת רונן הורתה על מחיקת הבקשה לאישור אך קבעה כי אין מקום לדון בשאלת העדיפות בשלב זה של ההליך.

כפי שעולה מפסק-הדין, הפסיקה המנחה בעניין הנדון הינה פרשת **אינסלר**³. אולם ראשית כל, ראוי לעמוד בקצרה על תיקון כתבי תביעה, הן בתביעות "סטנדרטיות" והן בתובענות ייצוגיות, בשיטת המשפט הישראלית.

כתבי הטענות תוחמים את גדר המחלוקת העובדתית בין בעלי הדין. תיחום המסגרת העובדתית מאפשר לבעלי הדין להיערך כנדרש לבירור הפלוגות שבית המשפט מתבקש להכריע בהן. על כן, אי-העלאת טענה עובדתית מהותית בכתב טענות עלולה לפגוע ביכולתו של היריב להתמודד עמה אם היא תועלה בשלב מאוחר יותר ובית המשפט יידרש לה ויתבסס עליה בהכרעתו. כתוצאה מכך, הפלוגות הנסמכות על עובדה זו עלולות שלא להתברר כנדרש, והדבר עלול לפגוע באפשרות בית

² ת"צ (כלכלית) 63128-10-18 מעין פלטר נ' קרן הגשמה בע"מ (לא פורסם, 22.5.2019).

³ בר"מ 4303/12 תמר אינסלר נ' המועצה האזורית עמק חפר (פורסם בנבו, 22.11.2012). (להלן: **אינסלר**). שם, הוגשה תובענה מנהלית ובקשה לאשר את ניהולה במתכונת ייצוגית. עילת התובענה בטענה לגביית יתר של אגרת ביוב. לאחר שהוגשו תשובות המשיבה לבקשת האישור וכן תשובה לתשובה, הגישה המבקשת בקשה לתיקון בקשת האישור, בטענה כי באותה עת מתאפשר לה לאמוד ביתר דיוק את ממוצע השפכים לנפש אצל המשיבה. הוכרע כי בהתחשב בנסיבות העניין, אינטרס הציבור מטה את הכף ליתן למבקשת ולקבוצה הזדמנות למצות את בירור ההליך הייצוגי, ולכן ראוי לתקן את הליקוי באמצעות מתן הזדמנות למבקשת להגיש תצהיר כדין לבית המשפט קמא, תוך תיקון הפגם באמצעות פסיקת הוצאות לטובת המשיבה בגין מחדל דיוני זה.

המשפט לברר את האמת ולהגיע לתוצאה הנכונה. מכאן הכלל הקובע שבעלי הדין אינם רשאים להעלות טענה עובדתית חדשה, ללא הסכמה, מפורשת או משתמעת, של הצד שכנגד.⁴

ביסוד החלטת בית-המשפט בענייננו, פרשת **פלטור**, מצויות שתי תקנות: תקנה 19 לתקנות תובענות ייצוגיות⁵ ותקנה 92 לתקנות סדר הדין האזרחי.⁶ בהתאם לתקנה 19 לתקנות תובענות ייצוגיות, בכל עניין של סדר דין בבקשה לאישור או בתובענה ייצוגית, יחולו תקנות סדר הדין האזרחי, **בשינויים המחויבים**. זאת, ככל שאין בחוק תובענות ייצוגיות⁷ או בתקנות תובענות ייצוגיות הוראה אחרת לעניין הנדון. כיוון שאין הוראות ספציפיות באשר לתיקון כתב טענות בתובענות ייצוגיות, העוגן הנורמטיבי הינו תקנה 92 לתקנות סדר הדין האזרחי. עם זאת, בשל אופיין של התובענות הייצוגיות נדרש להתאים את תקנה 92 למידותיו של ההליך הייצוגי.⁸

בתביעות "סטנדרטיות", בהן חלה תקנה 92, מוקנה שיקול-דעת לבית-המשפט להתיר תיקון של כתב טענות בכל עת. לשם כך על בית המשפט לאזן בין שלושה אינטרסים: **אינטרס מבקש התיקון** בבירור טענה אמיתית שלא הועלתה מלכתחילה, ושם לא תבורר עלולה להיחסם זכות גישתו לערכאות, **אינטרס המשיב** שיריעת המחלוקת לא תורחב שלא לצורך ו**אינטרס הציבור** בניצול יעיל של משאבי השיפוט ובכך שבת המשפט ידונו ויכריעו בשאלות השנויות במחלוקת.⁹ כדי לאזן כראוי בין האינטרסים הללו, על בית המשפט לשקול ארבעה שיקולים מנחים: **האחד**, האם התיקון אכן דרוש לשם בירור השאלות האמתיות השנויות במחלוקת. בבסיסו של שיקול זה עומדת השאיפה להעמיד לדיון את הפלוגתא האמתית שבין הצדדים ולחתור לבירור האמת,¹⁰ **השני** – איחור בהעלאת הטענה – סיבתו ומידתו, **השלישי** – אם התיקון עלול לפגוע בבעל הדין היריב, ו**הרביעי** – האם בקשת התיקון הוגשה בחוסר תום לב. על רקע שיקולים אלה, התגבש בפסיקה הכלל לפיו, ייעתרו ברוחב לב לבעל דין המבקש לתקן את כתב תביעתו **בשלב מוקדם של ההליך**, כדי שביט המשפט יוכל להכריע בשאלות השנויות במחלוקת בין בעלי הדין, וירפאו את הפגיעה בצד שכנגד באמצעות פסיקת הוצאות לטובתו.¹¹

⁴ שם, בפס' 5.

⁵ תקנה 19 לתקנות תובענות ייצוגיות.

⁶ תקנה 92 לתקנות סדר הדין האזרחי תשמ"ד – 1984 (להלן: "**תקנות סדר הדין האזרחי**").

⁷ חוק תובענות ייצוגיות תשס"ו – 2006 (להלן: "**חוק תובענות ייצוגיות**").

⁸ למען שלמות התמונה, אבקש לציין את מצב הדברים בתקנות סדר הדין ה**חדשות** – תקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט – 2018, הצפויות להיכנס לתוקף בפברואר 2020. תקנה 46(א) מאפשרת לבית-המשפט להורות בכל עת על תיקון כתבי טענות, תוך התחשבות בהתנהלותו של מבקש התיקון, השלב הדיוני בו מוגשת הבקשה והמטרה שהתיקון מנסה להשיג. זאת ועוד, לפי תקנה 48(א)(7), בקשות לתיקון הוחרגו מההוראה כי בקשות לא יוגשו במועד שלאחר הגשת כתב ההגנה עד מועד ישיבת קדם המשפט הראשונה.

⁹ תקנה 92 לתקנות סדר הדין האזרחי.

¹⁰ פרשת **אינסלר**, לעיל ה"ש 2.

¹¹ ראו, בין רבים: **ת"א (שלום נצי') 8988-09-16 פלוני ואח' נ' גני חוגה בע"מ (פורסם בנבו, 27.09.2017)**. מדובר בתביעת עזבונו של קטין, כבן שנתיים במוותו, אשר כפי שעולה מכתב התביעה, טבע למוות בפארק המשיבה 1. בתיק התקיים דיון קדם משפט אחד אשר לאחרי, עתרו המבקשים לתיקון כתב התביעה ולהעברת התיק לבית משפט השלום; **רע"א 2345/98 סלים דנגור נ' חנוך ליבנה, פסקה 5 (נב) 427 (1998)**. מדובר בבקשת רשות ערעור. בתובענה לסעד הצהרתי נגד המשיבים, על-פיו המשיבים חייבים בפיצוי המבקשים בגין כל הנזקים שנגרמו להם, עקב קיום צווי-מניעה זמניים, שהוצאו לבקשת המשיבים, ואשר מנעו את ניהולו של בית קפה בנכס שבבעלות המבקשים. נקבע כי המבקשים הם האחראים לנזקים שנגרמו לשוכרים עקב אי-פתיחת בית הקפה. לאחר שניתן פסק-הדין, הגישו המבקשים בקשה לתיקון כתב-התביעה, אשר נסבה בעיקרה סביב רצונם של המבקשים להמיר את הסעד ההצהרתי בסעד כספי. בנוסף, נתבקשה הוספת טענות כי המשיבים אחראים לנזקים של המבקשים לא רק בשל כתבי-הערבות שהופקדו על-ידי המשיבים עם מתן צו-המניעה הזמני, אלא אף בשל רשלנות, חוסר תום-לב ושימוש לרעה בהליכי משפט. בית-משפט קמא דחה את הבקשה, בשל איחור בהגשת הבקשה, תיקון יסודי מדי של כתב-התביעה ופגמים בתצהיר שצורף לבקשה. לאחר מכן, הגישו המבקשים בקשה נוספת לתיקון כתב-התביעה ובה נתבקש תיקון מצומצם יותר של כתב-התביעה ואליה צורף תצהיר מתוקן. בית-משפט קמא לא מצא טעם לסטות מההחלטה הראשונית ודחתה אף בקשה זו.

אמת-מידה מקלה נוהגת גם במשפט הפדרלי בארצות-הברית, שם נתונה לתובע זכות **מוקנית** לתקן את תביעתו פעם אחת תוך 21 יום מרגע שהוגשה תשובה לתובענה או בקשה לסילוק על הסף, לפי המוקדם (**(1)FED. R. CIV. P. 15(a)**).

בהליך הייצוגי, בתי-המשפט לא התירו בנקל תיקונם של כתבי טענות אם התברר שהתובע לא ערך מלכתחילה את כתב תביעתו ואת הבקשה לאשרו כתובענה ייצוגית, ביסודיות ובכובד ראש, ולא כלל בבקשת האישור עובדות או נתונים שניתן היה להשיגם קודם להגשתה.¹² השיקול אשר עמד לנגד עיני בתי המשפט בהחלטות אלו היה השאיפה שלא להעניק תמריץ להגשת תובענות ייצוגיות בחופזה ובלא לערוך בירור מעמיק קודם להגשתן.¹³

כך היה עובר לעניין **אינסלר** האמור.¹⁴ בפרשה זו, בית-המשפט העליון, מפי כב' השופט עוזי פוגלמן, קבע כי מאפייניו הייחודיים של ההליך הייצוגי מוליכים למסקנה כי יש לשקול שיקולים שונים במסגרת בקשה לתיקון בקשת אישור מאשר בקשה לתיקון כתב תביעה רגיל. בצד השיקולים שנלקחו בחשבון על-ידי בתי-המשפט במקרים קודמים מצויים שיקולים נוספים. כך, על בית-המשפט להקנות משקל רב יותר לאינטרס הציבור בבירור ובהכרעה בתובענות ייצוגיות המגלות עילה.¹⁵ בפסיקתו, כב' השופט פוגלמן עמד על ייחודיות **ההליך הייצוגי והשיקולים הנוספים** המטים את נקודת האיזון בעת בחינת ארבעת השיקולים המנחים לצורך יישומה של תקנה 92 לתקנות סדר הדין האזרחי, כדלהלן:

חיוניות התיקון לבירור השאלות האמתיות השנויות במחלוקת – כב' השופט פוגלמן עורך הבחנה, וקובע כי בתובענה ייצוגית קיימים שני אינטרסים: אינטרס חברי הקבוצה, ואינטרס הציבור בבירור המחלוקת ובהשגת תוצאה יעילה. מקום שהתיקון נדרש לשם כך, תיטה הכף להתירו. מנגד, ככל שהתיקון נוגע לשאלה שאינה נחזית ככזו שעשויה לסייע לבירור הפלוגתות – תיטה הכף שלא להתירו. לשון אחר, על בית המשפט להקנות משקל רב יותר לאינטרס הציבור בבירור ובהכרעה בתובענות ייצוגיות המגלות עילה. בנוסף, כב' השופט פוגלמן מציין כי כאשר בקשת התיקון מוגשת בשלב מקדמי של ההליך, יש לאמץ **אמת מידה ליברלית**. ככלל, די בכך שייזכר בית המשפט כי על-פני הדברים בקשת האישור אינה בקשת סרק וכי יש יסוד סביר להניח שהתיקון המבוקש יתרום להכרעה בשאלה השנויה במחלוקת, כדי ששיקול זה ייטה לטובת התרת התיקון.¹⁶

סיבת ומידת האיחור בהעלאת הטענה – בהליך הייצוגי מצוי עיקר המידע הרלוונטי בידי הנתבע, ולא אחת התובע הייצוגי למד על אודות התשתית העובדתית המלאה מתשובת הנתבע לבקשת האישור. עקב זאת, מתעורר צורך להתייחס לעובדות ולראיות חדשות שנתגלו מתשובת הנתבע.

¹² עיינו למשל: [רע"א 2226/17 שירלי ירקוני נ' רונלייט דיגיטל, פסקה 5 \(פורסם בנבו, 27.06.2017\)](#). המדובר בבקשת רשות ערעור, בתובענה ייצוגית אשר הוגשה נגד יבואניות של מחשבים ואביזרי מחשב מתוצרת חברת ASUS. המבקשים הגישו בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד המשיבות בטענה כי הן מתנערות מאחריותן לספק שירותי תיקון ותמיכה ללקוחות הרוכשים מהן מוצרים של חברת אסוס. כשלושה חודשים לאחר שהוגשה בקשת האישור, ובטרם הוגשו התשובות מטעם המשיבות, עתרו המבקשים לתקן את בקשת האישור, ובקשתם נדחתה; [רע"א 2444/08 שופרסל בע"מ נ' אהרון כהן, פסקה 9 \(פורסם בנבו, 21.12.2008\)](#). שם הוגשה בקשת רשות ערעור על דחיית בקשות המבקשות למחוק על הסף כתב תביעה מתוקן ובקשה מתוקנת שהוגשה מטעם המשיבים להכיר בכתב התביעה המתוקן כתובענה ייצוגית. יצוין, כי אמנם נתקבלה בעניין זה הבקשה לתיקון בקשת האישור. אך, ביהמ"ש עמד על כך שתובע ייצוגי חייב לערוך מלכתחילה את כתב תביעתו ביסודיות ובכובד ראש וכי לא בנקל ביהמ"ש יתיר תיקונם של כתבי טענות, אם הוברר שהתובע לא נהג כך.

¹³ עניין **אינסלר**, לעיל ה"ש 2, בפס' 12.

¹⁴ להרחבה באשר לכתבי טענות ותיקונן עיינו: יששכר רוזן-צבי, **ההליך האזרחי** (2015), בעמ' 381-484.

¹⁵ עניין **אינסלר**, לעיל ה"ש 2, בפס' 13.

¹⁶ **שם**, בפס' 13-14.

בנוסף, בקשה לאישור תביעה ייצוגית נדרשת **לכלול את התשתית העובדתית המלאה ואת הראיות התומכות בה כבר במועד הגשתה, ולפני הליכי גילוי כלשהם.**¹⁷

מידת הפגיעה בבעל הדין היריב – לרוב נפסקות הוצאות ה"מפצות" את הצד השני עקב הנזק הנוצר מהתיקון. ככל שמדובר בתיקון הנובע מפער המידע המובנה, וככל שמבוקש להתייחס למידע שלא הייתה לתובע דרך להיחשף אליו אלא במסגרת התשובה לבקשת האישור, כך תיטה הכף שלא לפסוק הוצאות או לפסוק אותן על הצד הנמוך.¹⁸

חוסר תום לב בבקשת התיקון – הגשת בקשה לאישור מבלי לערוך בדיקה מעמיקה של התשתית העובדתית והמשפטית הרלוונטית עלולה כשלעצמה להוליך למסקנה כי יש יסוד סביר להניח שהתובע הייצוגי ובא כוחו לא ייצגו את הקבוצה בתום לב. משהוגשה בקשה שחסרה תשתית מספקת, יש להבחין בין שני מצבים עיקריים: האחד, כשמדובר בבקשת אישור חסרת יסוד על-פני הדברים, ותיקונה לא ישנה זאת. במצב כזה ברי כי אין טעם להתיר את התיקון. במצב השני מוגשת בקשת אישור שנעדרת תשתית מספיקה, אך אין לומר עליה שהיא חסרת כל יסוד. במצב כזה בית המשפט עשוי לבחון אפשרות להחליף את מבקש האישור ובא כוחו תוך מתן אפשרות לתקן את בקשת האישור.

זאת ועוד, נקבע כי על בית-המשפט להיות ער להשלכות דחיית הבקשה לתיקון. כך, שלילה קטגורית של האפשרות לתקן, משום שאת העובדות והראיות היה ניתן לגלות ב"שקידה סבירה" עובר להגשת בקשת האישור – אך הן דרושות להכרעה בשאלה האמתית שבמחלוקת – עלולה לפגוע באינטרס הקבוצה ובאינטרס הציבור פגיעה שאינה מידתית.¹⁹

במבט ראשון נראה כי החלטת כב' השופטת רונן מיישמת את המבחנים שנקבעו בפרשת **אינסלר**. לאור מספר הבקשות לתיקון, תכיפותן, תוכנן והנמקותיהן שהוגשו בהליך דנן, נראה כי הדבר חייב את בית המשפט לשים גבולות לאמת המידה הליברלית. זאת מפני, שהיעדרות לבקשות התיקונים, ולו גם תוך חיוב בהוצאות משמעותיות, משמעה השלמה של בית המשפט עם הגשת תובענות ייצוגיות בחופזה, שלא כראוי, על שורת הפגמים הרבים שיש בכך. **אולם**, דומה שבמבט נוסף, ניתן לראות בפסק הדין של בית-המשפט המחוזי **גישה קפדנית יותר עם תובעים**. במסגרת השיקולים נותן בית-המשפט משקל משמעותי לדרכה של המבקשת, שפגעה באורח משמעותי לא רק במשיבים, שנדרשו שוב ושוב להגיש תגובה לכל הבקשות, אלא גם בזמן השיפוטי היקר, שלא נוצל כדבעי, בשל הצורך להידרש פעם אחר פעם לכל בקשה ובקשה ולהכריע בה.

בעוד שבעניין **אינסלר** בית המשפט העליון הטעים את הצורך להקל בבקשת תיקון, בשל ההשלכות שעלולות להיות לדחיית הבקשה, ובמרכזן אינטרס הקבוצה והאינטרס הציבורי, השופטת רונן מציינת שהאינטרס הציבורי במובן הרחב צריך לקחת בחשבון גם את הדאגה לכך שמבקשים עתידיים יגישו בקשות בשלות וימצו את האמצעים העומדים לרשותם עוד בטרם הגשת הבקשה.

¹⁷ ת"צ (ת"א) 12935-02-13 **אורן שביט נ' ב.יאיר חברה קבלנית לעבודות בניה 1988 בע"מ, פסקה 13** (פורסם בנבו, 06.11.2013). תשתית מלאה היא: "בקשה מלאה, הכוללת לא רק עובדות אלא גם טענות ואסמכתאות, ושבמסגרתה על המבקש לפרט את מכלול הטיעון – הן האישי שלו והן הקבוצתי, שדי בו כדי לאפשר לבית המשפט לקבל החלטה בבקשת האישור, ללא כל חומר נוסף".

¹⁸ עניין **אינסלר**, לעיל ה"ש 2, בפס' 18. יצוין כי שם נאמר בנוסף כי ככלל, כאשר התיקון עלול לגרום נזק שאינו ניתן לפיצוי באמצעות פסיקת הוצאות – אין להרשות את התיקון.

¹⁹ עניין **אינסלר**, לעיל ה"ש 2, בפס' 17.

על-מנת לצמצם את הפגיעה המשמעותית שעלולה להיגרם לאינטרס המבקשת וחברי הקבוצה עקב דחיית בקשת התיקון, מעלה השופטת רונן את האפשרות שהמבקשת תבחר להודיע כי היא חוזרת בה מבקשת האישור. כך הגשת בקשה חדשה תאפשר למבקשים החדשים למקד טענותיהם ולצרף את כל החומר הרלוונטי.

החלטתה של כב' השופטת רונן שלא לקבל את בקשתה של המבקשת לתקן את הבקשה לאישור בשל בקשותיה הרבות לתיקון, עולה בקנה אחד עם החלטות רבות אחרות. כך למשל, בעניין **יושע**²⁰ נקבע, כי בית המשפט לא יתיר בנקל לתקן בקשה לאישור תובענה ייצוגית אם הצורך בתיקון נבע מכך שהמבקש לא ערך מלכתחילה את בקשת האישור ביסודיות ולא כלל בה **עובדות או נתונים שניתן היה להשיגם קודם להגשתה**. אולם ראוי לציין, כי בעניין **ברליצהיימר** נקבע, כי אין מדובר בתנאי בל יעבור, וייתכנו מקרים בהם תהא הצדקה להתיר הגשת ראיות נוספות אף שניתן היה לכאורה להשיגן טרם הגשת הבקשה לאישור, ואף אם הוגשה לה תגובה.²¹

יצוין, כי עולה מהפסיקה שקיימת הבחנה אם הבקשה לאישור התובענה הייצוגית הוגשה על בסיס תשתית עובדתית ומשפטית נאותה, שם תינקט גישה מקלה יותר, או שמא מדובר בבקשה לקויה, נעדרת תשתית, שהוגשה באופן רשלני ואשר התובע הייצוגי מבקש לשפרה ולתקנה באמצעות כתב התשובה.²² בשל הנסיבות החריגות, בחרה כב' השופטת רונן שלא ללכת אחר הכלל אשר הנחה את בית-המשפט בפרשת **שטראוס**²³ ובפרשת **ועקנין**,²⁴ לפיו תיקון כתב התביעה בשלב מקדמי אינו פוגע בזכותה של המשיבה להתגונן מפני בקשת האישור, ומשום כך יש לאשרו. קביעה זו עולה בקנה אחד

²⁰ בר"מ 582/15 עמית יושע נ' עיריית הוד השרון (פורסם בנבו, 17.08.2015). בקשת רשות ערעור. המבקש הגיש בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד העירייה בה טען כי היא גובה ארנונה שלא כדין מכל בעלי הדירות בבניינים משותפים בשטח שיפוטה בגין חלקם היחסי בכלל השטחים המשותפים בבניין, והעריך כי ישנן כ- 9000 דירות המחויבות בתשלום כאמור. לאחר מכן עתר להוסיף לבקשת האישור טענה לפיה גביית תשלומי הארנונה נושא בקשת האישור רק מדיירי בניינים משותפים שאוכלסו לאחר שנת 2010 מהווה אפליה פסולה של דיירים אלו, וזאת בטענה כי התיקון המבוקש דרוש לשם בירור מכלול המחלוקות בין הצדדים במסגרת ההליך. בית-משפט קמא דחה את הבקשה.

²¹ רע"א 1200/15 יוניון מוטורס בע"מ נ' ברליצהיימר (פורסם בנבו, 30.3.2015) וכן אורי גורן סוגיות בסדר דין אזרחי (מהד' 12, 2015), בעמ' 1405. מדובר בבקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד המבקשות בטענה לקיומו של פגם בטיחותי בכלי רכב מתוצרתה של המבקשת 2, בעטיו מתנתקים גלגלי הרכב בעת נסיעה. ערכאת קמא התירה למשיב להגיש ראיות נוספות מטעמו בהליך של בקשה לאישור תובענה כייצוגית. בית- המשפט העליון הכריע כי אין מקום להתערב בהחלטתו של בית המשפט קמא.

²² ראו: ת"א (מחוזי תל אביב-יפו) 1200/06 בנק לאומי לישראל נ' אלבז ניר, פסקה 9 (פורסם בנבו, 06.05.2007) (להלן: "עניין אלבז"). עניינה של התביעה הוא בהפרש בין הסכום שהלקוח מפקיד עבור אופציה, לבין שווייה האמתי של האופציה. לטענת המבקש, הבנק מסתיר ממנו את העלות האמיתית של המוצר. הבקשה הינה למחיקת סעיפים מהתשובה לתגובה מטעם המשיבה, שנטען כי העלו טענות ונתונים חדשים; ת"א (מחוזי ת"א) 2593-05 גורי יבוא והפצה בע"מ נ' סלומון דניאל, פסקה 4 (פורסם בנבו, 03.12.2009). בקשה למחיקת טענות מכתב התשובה שהוגש על ידי המשיבים. עניינה של בקשת האישור התביעה כייצוגית, הוא במחית גזר לתינוקות אותה רכשו התובעים. התובעים טענו כי במחית התגלתה כמות של "קדמיום" מעל המותר בסוג מוצר זה.

²³ ת"צ (מחוזי חי') 26230-10-15 רים זועבי אבו אסחאק נ' שטראוס גרופ בע"מ, פסקה ט' (פורסם בנבו, 17.12.2015) (להלן: "עניין שטראוס"), שם התקבלה בקשה לתיקון תובענה ייצוגית בשלב בו טרם הוגשה התשובה לבקשת האישור מן הטעם שהבקשה לתיקון הוגשה בשלב מקדמי ולכן נקבע כי לא נפגעה זכותה של הנתבעת להתגונן מפני בקשת האישור.

²⁴ ת"צ (מחוזי מרכז) 2767-08-16 עינב ועקנין נ' אל על נתיבי אוויר לישראל בע"מ, פסקה 26 (פורסם בנבו, 28.03.2017) (להלן: "עניין ועקנין"). מדובר בבקשה לתיקון בקשת אישור להגשת התובענה שבכותרת כתובענה ייצוגית. עניינה של בקשת האישור בטענה לפיה הנתבעת משווקת ללקוחותיה כרטיסי טיסה בטיחות סדירות על פי לוח טיסות המתפרסם על ידה, הגם שיש לה מחסור בטייסים ובקברניטים, אשר כתוצאה ממנו הנתבעת לא יכולה להוציא לפועל חלק מהטיסות עבורן מכרה כרטיסי טיסה. כתוצאה מכך, נגרמים עיכובים לנוסעים במשך שעות רבות, לעיתים בלילות ובסופי שבוע, אשר מביאים לאבדן ימי עבודה, הוצאות כספיות, תסכול ומפגש נפש. עוד נטען ביחס לתובעת כי העיכוב בטיסתה לגני יורק, שהיה עיכוב של כ-12 שעות, כמעט הביא לחילול השבת.

עם עניין פופיק²⁵ ועניין תנובה²⁶, בהם נקבע, כי בית המשפט נדרש לבלום את התופעה של הגשת תובענה ייצוגית הנשענת על תשתית רעועה, הסומכת על כך שיתאפשרו ניסיונות חוזרים ונשנים לשפרה באמצעות בקשה לתיקון. זאת מפני, שבקשה לתיקון אין פירושה עריכת מקצה שיפורים לבקשה לאישור, שהוגשה בחיפזון.²⁷ היעדרות לבקשות תיקון פעם אחר פעם, עלולה לעודד הגשתן של בקשות לאישור תובענות ייצוגיות על-ידי תובעים בלתי ראויים ועורכי דין שאין להם ידע מספיק בתחום התובענות הייצוגיות.²⁸ עקב זאת, קיים חשש שמא עניינם של חברי הקבוצה לא ייוצג וינוהל בדרך הולמת.²⁹

²⁵ רע"א 8562/06 לימור פופיק נ' פזגו 1993 בע"מ, פסקה 8 (פורסם בנבו, 15.04.2007) (להלן: "עניין פופיק"). מדובר בבקשת רשות ערעור על החלטה בה נדחתה בקשת המבקשת להגיש ראיות ולזמן עדים. טענתה העיקרית של המבקשת הייתה כי החל משנת 1994 ועד לשנת 2003 היו הסדרים כובלים בין המשיבות, אשר הובילו להפחתת התחרות ביניהן בתחום הספקת הגז ולפגיעה בצרכנים.

²⁶ רע"א 4778/12 תנובה מרכז שיתופי לשיווק תוצרת חקלאית בישראל בע"מ נ' עו"ד אופיר נאור, פסקה 6 (פורסם בנבו, 19.07.2012) (להלן: "עניין תנובה"). מדובר בבקשת רשות ערעור על החלטה לדחות את בקשת המערערת למחיקת מסמכים וטענות מתשובת המשיב לתשובת המערערת לבקשת האישור. נטען, כי תנובה ניצלה את מעמדה כמונופול וקבעה החל מחודש יולי 2006 מחיר גבוה ומוגזם שהינו בלתי הוגן, ביחס לגבינת קוטג'.
²⁷ רע"א 4253/14 יוגב חלפון, עו"ד נ' שמן משאבי גז ונפט בע"מ, פסקה 9 (פורסם בנבו, 29.12.2014). מדובר בבקשת רשות ערעור על החלטה בה נדחתה בקשתו של המבקש לתקן בקשה לאישור תובענה ייצוגית. נטען, כי המשיבה 1 הוציאה פרסומים מטעים לגבי קידוח נפט שביצעה, אשר הטעו משקיעים לסבור כי נמצא בקידוח נפט באיכות גבוהה, וכי היא הסתירה מידע מן המשקיעים בנושא.

²⁸ שם, בפס' 10, וכן רע"א 748/18 שרון אורן אברהמי נ' י. בראון ובניו בע"מ, פסקה 5 (פורסם בנבו, 12.05.2019). בקשת רשות ערעור על החלטה בגדרה נדחתה בקשת המבקשים לתקן את הבקשה לאישור תובענה כייצוגית שהגישו נגד המשיבה. מוקד בקשת האישור בטענה כי המפעל גורם למטרדי ריח קשים לתושבי העיר כפר סבא ולשוהים בה.

²⁹ ס' 8(א)3 לחוק תובענות ייצוגיות.